

Квасова Ольга Петрівна

*доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

МІНІМІЗАЦІЯ РІВНЯ РИЗИКІВ В БАНКАХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ

Подальший розвиток економіки України неможливий без здійснення інвестування, яке дає можливість суттєво поліпшити діяльність суб'єктів господарювання, впливати на зниження недобросовісної конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках за рахунок підвищення потужності підприємств. Значну роль при проведенні інвестування суб'єктів господарювання відіграють банки, які здійснюють придбання корпоративних прав, якими можуть бути акції, паї, частки, що виконуються в обмін на кошти або майно з метою отримання доходу чи прибутку або права участі в управлінні суб'єктом господарювання. Ефективність і результативність діяльності банку на інвестиційному ринку значною мірою залежить від прийняття виважених рішень щодо зменшення ризиків, що повинно забезпечити їх обмеження чи мінімізацію. Зауважимо, що повністю уникнути ризиків неможливо, особливо при проведенні інвестиційних операцій банками. Крім цього, динамічний розвиток сучасного суспільства та підприємницької діяльності, недобросовісна конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках, збільшення кількості катаклізмів, потребують зменшення ризиків банківської діяльності, в т.ч. інвестиційних. Мінімізація інвестиційних ризиків банків має базуватись на удосконаленні державного регулювання, саморегулювання, а також забезпечуватись безпосередньо банком.

Для виконання нагляду за ризиками банків з метою їх оцінки Національний банк України виокремив 9 категорій ризиків [1], що подано на Рисунку у світлих квадратах. В дослідженні, проведеному в Державній навчально-науковій установі «Академія фінансового управління», розглянуто ризики державних цінних паперів та запропоновано заходи щодо їх мінімізації [2, с. 714–728]. При цьому виокремлюються чотири основні типи фінансових ризиків: ринковий ризик, ризик ліквідності, кредитний ризик, операційний ризик [2, с. 714]. Далі в дослідженні зауважено, що зменшити всі ризики дуже складно, звідси подано основні положення щодо управління ризиками. Зазначено, що для мінімізації ризиків треба оцінити оптимальний їх рівень для визначених умов функціонування

фінансової системи. Крім цього необхідно «мати інструменти з їх управління при зміні кон'юнктури фінансових ринків» [2, с. 722]. Ці положення можуть бути використані щодо мінімізації рівня ризиків в банках. Враховуючи важливість інвестиційних операцій, пропонуємо в банківській діяльності виокремити інвестиційний ризик (затемнений квадрат на Рисунку 1). Зазначені категорії ризиків не є несумісними, тобто інвестиційна діяльність крім інвестиційних ризиків може мати інші їх категорії, що подано на Рисунку 1.

Рис. 1. Класифікація ризиків діяльності банків
 Джерело: розроблено автором за використання [1; 2, с. 722].

Для розробки системи мінімізації ризиків при проведенні інвестиційної діяльності банків необхідно передбачити комплекс теоретичних підходів і практичних дій, що мають створити умови для досягнення необхідного рівня захисту його економічних інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз. В дослідженні, яке провели І.О. Лютий, Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, К.І. Старовойт-Білович, зазначено, що «ефективність управління інвестиційними ризиками банків у значній мірі залежить від ефективності організації фінансового механізму». При цьому автори виокремлюють підсистеми такого управління: інформаційне забезпечення; внутрішні системи комунікацій та передачі інформації між центрами відповідальності; підсистеми управління ризиками [3, с. 219], що доцільно запроваджувати в діяльність банків.

З метою ефективного управління ризиками інвестиційних операцій банків доцільно здійснювати перманентний моніторинг діяльності банків та вносити зміни в нормативи, що доводяться Національним банком України до комерційних банків. Зокрема, О.В. Дубровін зазначає, що «перелік економічних нормативів НБУ періодично переглядається та

вдосконалюється з метою більш оперативного та якісного реагування на ризики та загрози, постають перед банківською системою» [4, с. 141].

При здійсненні управління ризиками інвестиційної діяльності банків доцільно застосовувати системний підхід, при якому важливого значення набуває виявлення всіх найбільш суттєвих зв'язків між елементами інвестиційного ринку з метою протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, зокрема взаємоузгоджений розвиток інвестиційного ринку, інституцій фінансового посередництва, банків та різноманітних операцій та послуг, що здійснюється на інвестиційному ринку.

У процесі управління ризиками приймає активну участь і суспільство, виробляючи суспільну думку. При цьому вивчення відголосу широких верств населення слугує поштовхом для реагування державних органів, СРО, банків щодо проведення змін в загальній системі мінімізації ризиків при проведенні інвестиційних операцій. Слід врахувати те, що на суспільну думку впливає спеціалізована преса, Інтернет, радіо, телебачення тощо, які цю думку формують та відображають, тобто процес суспільного впливу є безперервним і замкнутим. Це дасть можливість поліпшити взаємодію між внутрішніми та зовнішніми суб'єктами при управлінні ризиками, розробити сучасні технології та запропонувати нові заходи щодо зменшення ризиків.

При розробленні і запровадженні системи управління інвестиційними ризиками банків необхідно визначити тенденції розвитку інвестиційного ринку та діяльності банків на ньому, що дозволить посилити інвестиційний потенціал банків з незначними ризиками. При цьому необхідно виокремити найбільш важливі тенденції, які мають пріоритетне значення: по-перше, це тенденція посилення державного регулювання та саморегулювання на інвестиційному ринку, в т.ч. у напрямку мінімізації ризиків; по-друге, тенденція впровадження корпоративних засад в практику діяльності банків, по-третє, тенденція сприйняття та подальшого розвитку контролінгу, що дасть можливість знижувати ризики, на що наголошують науковці і практики.

Крім цього, необхідно враховувати та здійснювати подальший розвиток заходів із мінімізації інвестиційних ризиків, найбільш важливими із яких є наступні: інституціонально-регуляторні — встановлення нормативних вимог до груп суб'єктів господарювання та здійснення контролю за їх виконанням; реєстрація учасників інвестиційного ринку; забезпечення прозорості діяльності всіх учасників ринку; ліцензування професійної діяльності фінансових посередників; впровадження принципів корпоративного управління в діяльність учасників ринку; здійснення антикризових регуляторних заходів; а також економічні заходи — гнучке податкове регулювання, удосконалення грошово-кредитної політики; управління державними капіталами; здійснення впливу на капіталізацію суб'єктів господарювання.

В завершення слід зазначити, що в «не існує єдиної системи управління ризиками, прийнятної для всіх банків» [1], тому банки повинні самостійно розробляти таку систему для задоволення своїх потреб. При цьому необхідно передбачити:

- перманентне здійснення аналізу напрямів вкладення інвестиційних ресурсів;
- визначення основних інструментів, продуктів і категорій клієнтів, з якими працює банк і які можуть забезпечити максимальну прибутковість інвестиційних операцій при запланованому рівні інвестиційного ризику;
- оптимізацію управління інвестиційним портфелем банку з метою диверсифікації інвестиційного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності.

Література

1. Постанова НБУ «Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» від 15.03.2004 р. № 104 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36986>.

2. Інноваційні механізми стратегії фінансового управління [монографія] / редкол.: Т. І. Єфименко (голова) та ін. — К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. — 1302 с.

3. Інвестиційна діяльність комерційних банків: [монографія] / д.е.н., проф. І. О. Лютий, к.е.н., доц. Р. В. Пікус, к.е.н., доц. Н. В. Приказюк, к.е.н., доц. К. І. Старовойт-Біловик. — Івано-Франківськ: ПВНЗ «Галицька академія», 2010. — 388 с.

4. Дубровін О. В. Основні причини виникнення банківської кризи та шляхи її подолання / О. В. Дубровін // Економічний вісник університету: Зб. Наук. Праць учених та аспірантів. — Переяслав-Хмельницький: ДНВЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2015. — Вип. 27/2. — С. 138–143.